

і іншых інфармацыйных устаноў, функцыямі, якія ўскладае на іх грамадства. Бібліятэкі Беларусі незалежна ад іх тыпу павінны пераарыентавацца, у першую чаргу, на задавальненне інфармацыйных патрабаванняў грамадства.

2. Патрабаванні да супрацоўнікаў бібліятэчна-інфармацыйных устаноў. Зыходзячы з сацыяльнага прызначэння бібліятэк і інфармацыйных цэнтраў, сусветным супольніцтвам вызначаны асноўныя патрабаванні да бібліятэчна-інфармацыйных супрацоўнікаў. Яны прадугледжваюць перш за ўсё наяўнасць ў спецыялістаў вышэйшай кваліфікацыі, моўнай, камп'ютэрнай і бібліятэчнай падрыхтоўкі.

Калі ў галіне агульнанавуковай і бібліятэчнай падрыхтоўкі на факультэце БІС назапашаны пэўны станоўчы вопыт, які патрабуе ўдасканалення з пункту гледжання сусветных патрабаванняў, то моўная і камп'ютэрная падрыхтоўка знаходзяцца на этапе станаўлення.

Сучасны работнік бібліятэчна-інфармацыйнай сферы павінен валодаць 2-3 замежнымі мовамі, ў т.л. англійскай. Інакш сфера яго дзейнасці звужаецца да працы толькі з нацыянальнымі дакументамі, а гэта вядзе да фактычна інфармацыйнай самаізаляцыі грамадства.

Асаблівую ўвагу сусветнае супольніцтва ўдзяляе набыццю глыбокіх ведаў па замежных мовах ў прафесарска-выкладчыцкага складу бібліятэчных школ. У сучаснай сітуацыі немагчыма разлічваць на высокі ўзровень выкладання, а адпаведна і на падрыхтоўку канкурэнтаздольных спецыялістаў толькі на базе нацыянальных крыніц.

Валоданне супрацоўнікамі бібліятэчна-інфармацыйных цэнтраў сучаснымі камп'ютэрнымі тэхналогіямі прадугледжвае не проста веданне асноў камп'ютэрнай тэхнікі, але і ўменні працаваць з сучаснымі відамі электронных дакументаў, ствараць адпаведныя бібліяграфічныя і тэкставыя базы дадзеных, кіраваць імі, умець працаваць з аддаленымі базамі дадзеных, ў т.л. замежнымі.

3. Рынак працы. Выпускнікі нашага факультэта зараз карыстаюцца попытам і без праблем працаўладкоўваюцца ў бібліятэках рэспублікі, інфармацыйных і камерцыйных цэнтрах. Гэта сведчыць аб неабходнасці пашырэння пераліку спецыяльнасцей і спецыялізацый па падрыхтоўцы не толькі бібліятэчных спецыялістаў, але і кадраў для іншых сфер дзейнасці.

4. Фінансаванне адукацыі. Традыцыйна падрыхтоўка кадраў ажыццяўлялася за кошт дзяржаўнага бюджэту. Але ва ўмовах рынкавай эканомікі неабходна пераходзіць і на іншыя крыніцы, у першую чаргу сродкі прадпрыемстваў і устаноў, сродкі асобных грамадзян, а таксама выкарыстоўваць фінансавыя магчымасці замежных фондаў і праграм.

Іваноў М.В.,
дацэнт
Ровіна Р.А.,
дацэнт

УКАРАНЕННЕ НОВЫХ ІНФАРМАЦЫЙНЫХ ТЭХНАЛОГІЙ У БІБЛІАГРАФІЧНЫЯ КУРСЫ

1. У бібліяграфічнай дзейнасці бібліятэк і органаў інфармацыі ў залежнасці ад інфармацыйнага і тэхнічнага ўзроўню сёння выкарыстоўваюцца і традыцыйныя, і аўтаматызаваныя тэхналогіі. Чым вышэй узровень інфармацыйнай індустрыі, тым менш традыцыйных тэхналогій ў бібліяграфічнай дзейнасці. Адным з распаўсюджаных прадуктаў сучасных інфармацыйных тэхналогій з'яўляюцца бібліяграфічныя рэфератыўныя базы дадзеных (БД), якія выкарыстоўваюцца альбо лакальна, альбо ў рэжыме тэледаступу.

У развітых краінах базы дадзеных як асноўны прадукт інфармацыйнага рынку пры наяўнасці ў карыстальнікаў персанальных ЭВМ эканомяць час і сродкі навукоўцаў і спецыялістаў. Напрыклад, выкарыстанне БД па энергетыцы прынесла амерыканскай навуцы эканомію ў 3 млрд. долараў, БД па вышэйшай адукацыі - 600 долараў на кожнага дыпламаванага спецыяліста.

Вышэйазначанае і першапачатковы этап укаранення БД у бібліятэках Беларусі ўказваюць на неабходнасць камп'ютэрнай падрыхтоўкі студэнтаў універсітэта.

2. Паслядоўнасць вывучэння дысцыплін, у якіх разглядаюцца аўтаматызаваныя тэхналогіі, вызначаецца вучэбным планам. Да вывучэння галіновых бібліяграфічных курсаў студэнты ўсіх спецыялізацый ФБІС вывучаюць шэраг дысцыплін, у якіх у той ці іншай ступені асвятляюцца пытанні камп'ютэрызацыі бібліятэчна-бібліяграфічных працэсаў, у прыватнасці: «Вылічальная тэхніка», «Аналітыка-сінтэтычная апрацоўка дакументаў», «Бібліятэказнаўства», «Бібліяграфазнаўства», «Арганізацыя і метадыка бібліяграфічнай работы». Акрамя таго, студэнты спецыялізацый «Бібліятэказнаўства і бібліяграфія тэхнічнай літаратуры» і «Аўтаматызаваныя бібліятэчна-інфармацыйныя сістэмы» атрымліваюць дадатковую інфармацыю яшчэ ў курсе «Патэнтная і нарматыўна-тэхнічная дакументацыя».

3. Курс «Бібліяграфія прыродазнаўчай, тэхнічнай і сельскагаспадарчай літаратуры» дае студэнтам дадатковую магчымасць авалодаць тэарэтычнымі ведамі і практычнымі навыкамі ў галіне інструментальнай бібліяграфічнай тэхналогіі і абслугоўвання спецыялістаў.

Тэарэтычныя веды студэнты атрымліваюць пры выкладанні тэм, прысвечаных падрыхтоўцы розных відаў дапаможнікаў у аўтаматызаваным рэжыме (рэфератыўныя часопісы, зводныя каталогі замежных дакументаў, справаздачы аб

навуковых даследаваннях, новыя прамысловыя каталогі і г.д.); БД як часты інфармацыйны рэсурсаў, БД па прыродазнаўству, тэхніцы і сельскай гаспадарцы, якія генеруюцца ў Беларусі, БД бліжняга і дальняга замежжа і іх выкарыстанню ў бібліятэках рэспублікі.

Практычная падрыхтоўка, на наш погляд, павінна прадугледжваць правядзенне заняткаў па фарміраванню баз дадзеных па прыродазнаўству, тэхніцы і сельскай гаспадарцы і іх выкарыстанню. Фарміраванне і актуалізацыя БД па тэхніцы, у прыватнасці па парашковай металургіі, прадугледжваюцца таму, што па гэтай галіне адпаведны кабінет ў дастаткова добрай ступені ўкамплектаваны інфармацыйнымі выданнямі. Створаную БД можна будзе выкарыстоўваць на лабараторных занятках па абслугоўванню карыстальнікаў у рэжыме выбіральнага распаўсюджвання інфармацыі.

Па прыродазнаўству студэнтаў неабходна навучыць весці пошук у БД «Прырода Беларусі», якую генеруе ЦНБ АН Беларусі; па сельскай гаспадарцы ў БД «Agras» - базе дадзеных Цэнтральнай бібліятэкі Расійскай сельскагаспадарчай акадэміі, якую выкарыстоўвае БелСГБ.

4. Навучанне студэнтаў аўтаматызаваным тэхналогіям, у тым ліку і бібліяграфічным, стрымліваецца, у першую чаргу, недастатковай матэрыяльна-тэхнічнай базай факультэта. Камп'ютэрныя класы кафедраў інфарматыкі не дазваляюць праводзіць усе неабходныя заняткі па бібліятэчных, бібліяграфічных і інфармацыйных курсах. Для актуалізацыі БД па парашковай металургіі неабходны новыя інфармацыйныя крыніцы, якія адсутнічаюць на кафедрах ў сувязі з недахопам фінансавых сродкаў на іх набыццё. Па гэтай жа прычыне студэнты не могуць засвоіць самую сучасную інфармацыйную тэхналогію - БД на кампактных, аптычных дысках.

Другая прычына, якая стварае дадатковыя цяжкасці ўкаранення аўтаматызаваных тэхналогій, - слабая падрыхтаванасць выкладчыкаў для правядзення практычных заняткаў. Таму тэрмінова неабходны курсы па камп'ютэрнай падрыхтоўцы для выкладчыкаў бібліятэчна-бібліяграфічных дысцыплін.

Саітава В.І.,
дацэнт

КАНЦЭПТУАЛЬНЫЯ ПАДХОДЫ ДА ПАДРЫХТОЎКІ ВУЧЭБНАГА ДАПАМОЖНІКА ПА «ГІСТОРЫІ СУСВЕТНАЙ БІБЛІЯГРАФІІ»

1. Курс «Гісторыя сусветнай бібліяграфіі» належыць да ліку дысцыплін, якія фарміруюць агульпрафесіянальны светапогляд будучых спецыялістаў бібліятэчна-інфармацыйнай справы. Курс быў уведзены ў час перабудовы

структуры дысцыплін у сувязі са змяненнем сацыяльна-палітычных умоў, дэкларацыяй суверэнітэту Беларусі, пераходу на ўніверсітэцкі ўзровень выкладання. У перыяд існавання СССР такая дысцыпліна не выкладалася (чыталася «Гісторыя бібліяграфіі», дзе раскрывалася развіццё бібліяграфічнай дзейнасці ў Расіі). На кафедрах бібліяграфіі і дакументазнаўства створана праграма па курсу «Гісторыя сусветнай бібліяграфіі». Аналагаў гэтай праграмы ў краінах бліжняга замежжа няма.

2. Існуе комплекс тэарэтыка-метадалагічных праблем, вырашэнне якіх неабходна для стварэння адпаведнага вучэбнага дапаможніка. Гэта вызначэнне аб'екта, асноўных метадаў адлюстравання матэрыялу, крыніц, формы.

Аб'ектам асвятлення будуць арганізацыйныя, тэарэтычныя, метадычныя дасягненні, прадукцыя бібліяграфіі, дзеянні, стан бібліяграфічнага абслугоўвання, бібліяграфічнай адукацыі ад пачатку яе ўзнікнення. Гісторыя бібліяграфіі будзе разглядацца ў сувязі з агульнай гісторыяй культуры і такіх сумежных галін, як гісторыя пісьменнасці, кнігадруку, бібліятэчнай справы і г.д. Па тэрытарыяльнай прыкмеце будзе прадстаўлена гісторыя бібліяграфіі Еўропы, Амерыкі, Азіі, з краін бліжняга замежжа - Расіі, Літвы. Па тэрытарыяльнай прыкмеце «Гісторыя сусветнай бібліяграфіі» размежавана з курсам «Гісторыя беларускай бібліяграфіі».

У аснову адлюстравання матэрыялу будзе пакладзена храналагічная прыкмета. Існуюць значныя цяжкасці ў выбары схемы перыядызацыі паміж рознымі рэгіёнамі свету. Акрамя таго, немагчыма поўнае супадзенне перыядызацыі гісторыі бібліяграфіі з прынятай агульнагістарычнай перыядызацыяй; магчыма толькі пэўная адпаведнасць паміж імі. З улікам тэрытарыяльнай прыкметы (кантыненты, рэгіёны, краіны) матэрыял будзе падзяляцца на главы і параграфы. Будуць выкарыстаны таксама гісторыка-генетычны метад, метады параўнальнага аналізу і абагульнення, статыстычны. Асаблівае значэнне надаецца параўнальнаму метаду. Велізарныя храналагічныя і прасторавыя межы і адпаведна вельмі вялікія аб'ёмы бібліяграфічнага матэрыялу патрабуюць жорсткага адбору з'яў, фактаў, персаналій, канцэпцый і іншых складаючых бібліяграфічнай дзейнасці. Гэты адбор павінен забяспечыць аб'ектыўную характарыстыку развіцця бібліяграфіі ў пэўны перыяд, даць матэрыял для раскрыцця найбольш буйных кампанентаў бібліяграфічнай дзейнасці, а таксама тых з іх, якія найбольш паўплывалі на далейшы стан бібліяграфіі. Асабліва ўвага будзе скіравана на выяўленне новага ў тэарэтыка-метадычным, арганізацыйным аспектах. Паўната характарыстыкі павінна залежыць ад гістарычнага значэння разглядаемага элемента і яго карысці для сучаснай бібліяграфічнай работы. Адсут-